

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA FANIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH*Sherqulova O'g'iloy**GULDPI 2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematika fanini interfaol metodlardan foydalanib o'qitish haqida ma'lumotlar yoritilgan.

Annotation: The methodological manual provides information on teaching mathematics to primary school students using interactive methods

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, innovatsiya, "Aqliy hujum" metodi, "5x5x5" metodi, "Fikrlar hujumi", "Uzum" metodi, "Sonlar piramidasi" metodi

Keywords: interactive methods, innovations, "5x5x5" method, "Brainstorming", "Grapes" method, "Pyramid of Numbers" method.

Mamlakatimizda matematik savodxonlikni oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash maqsadida qator choratadbirlari amalga oshirilmoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Miromonovichning 2020 yil 7- maydagi "Matematika sohasida ta'lim sifatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish" to'g'risidagi qarori ham ushbu sohaga nisbatan e'tiborni kuchaytirdi va quyidagilar ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi :

- ta'lim va ilmiy muassasalar o'rtasida yaqin hamkorlikni ta'minlovchi yaxlit tizimni shakllantirish;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy qilish;
- matematika fanlarini o'qitish sifatini oshirish.

Shu yo'nalishlar asosida ushbu metodik tavsiyada boshlang'ich sinflarning matematika darslarida zamonaviy metodlarni qo'llash orqali darsni samarali tashkil etish bo'yicha ma'lumotlar yoritib beriladi. Bugungi kunda o'quvchilarning o'quv va ijodiy faolliklarni oshiruvchi hamda ta'limtarbiya jarayonining samaradorligini kafolatlovchi pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida katta tajriba to'plangan bo'lib ushbu tajriba asoslarini tashkil etuvchi metodlar interfaol metodlar nomi bilan yuritiladi. Dars jarayonida foydalanishi mumkin bo'lgan innovatsion texnologiyalardan biri bu interfaol metod sanaladi. Interfaol metod degani bu ko'p kuch sarf etmay, yuksak natijaga erishishdir. Boshlang'ich sinf matematika darslarida foydalaniladigan interfaol metodlarning usuli juda xilma-xil bo'lishi zarur. Shunday metodlardan biri "Aqliy hujum" metodi va "Zig-zag" strategiyasi (metodi) hisoblanadi. Quyida ushbu metodlar haqida batafsil ma'lumot berib o'tilgan:

"Aqliy hujum" metodi

Mazkur metod muayyan mavzu yuzasidan berilgan muammolarni hal etishda keng qo'llaniladigan metod sanalib, u mashg'ulot ishtirokchilarini muammo xususida keng va har tomonlama fikr yuritish hamda o'z tasavvurlari va g'oyalaridan ijobiy foydalanish borasida

ma'lum ko'nikma hamda malakalarni hosil qilishga rag'batlantiradi. Bu metod yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlar jarayonida ixtiyoriy muammolar yuzasidan bir nechta original yechimlarni topish imkoniyati tug'iladi. «Aqliy hujum» metodi tanlab olingan mavzular doirasida ma'lum tushunchalarni aniqlash va ularga muqobil bo'lgan g'oyalarni tanlash uchun sharoit yaratadi. Dars jarayonida «Aqliy hujum» metodidan foydalanishda quyidagi qoidalarga amal qilish talab etiladi: 1. Tahsil oluvchilarni muammo doirasida keng fikr yuritishga undash, ularning mantiqiy fikrlarni bildirishlariga erishish. 2. Har bir tahsil oluvchi tomonidan bildirilayotgan fikrlar rag'batlantirilib boriladi. Bildirilgan fikrlar orasidan eng maqbullari tanlab olinadi. Fikrlarning rag'batlantirilishi navbatdagi yangi fikrlarning tug'ilishiga olib keladi. 3. Har bir tahsil oluvchi o'zining shaxsiy fikrlariga asoslanishi va ularni o'zgartirishi mumkin. Avval bildirilgan fikrlarni umumlashtirish, turkumlashtirish yoki ularni o'zgartirish ilmiy asoslangan fikrlarning shakllanishiga zamin hozirlaydi. 4. Mashg'ulot jarayonida tahsil oluvchilar faoliyatini standart talablar asosida nazorat qilish, ular tomonidan bildirilayotgan fikrlarni baholashga yo'l qo'yilmaydi. Ularning fikrlari baholanib borilsa, tahsil oluvchilar diqqatlarini shaxsiy fikrlarini himoya qilishga qaratadilar. Oqibatda yangi fikrlar ilgari surilmaydi. Metodni qo'llashdan ko'zlangan asosiy maqsad- tahsil oluvchilarni muammo bo'yicha keng fikr yuritishga undash ekanligini yodda tutgan holda ularning faoliyatini baholab borishdan voz kechish maqsadga muvofiqdir. Masalan: (O'quvchilarni o'ylashga majbur qiladigan savollar tizimi.) -Matematika darsida biz nimalar qilamiz? wsrjournal.com 2 -Matematika darsida biz misol va masala yechamiz, turli matematik topshiriqlar bajaramiz. –Sanashni qaysi darsda o'rganamiz? - Matematika darsida. - Kim 1dan 10 gacha to'g'ri va teskari sanab beradi? -1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 va hokazo.

«Zig-zag» strategiyasi (metodi)

Metod tahsil oluvchilar bilan guruh asosida ishlash, mavzuni tezkor va puxta o'zlashtirishga xizmat qiladi. Metodning afzalligi quyidagi jihatlar bilan belgilanadi: - tahsil oluvchilarda jamoa (yoki guruh) bo'lib ishlash ko'nikmasi shakllanadi;

- mavzuni o'zlashtirishga sarflanadigan vaqt tejaladi. «Zig-zag» strategiyasini qo'llash jarayonida quyidagi harakatlar amalga oshiriladi:

- sinf tahsil oluvchilari bir necha (5-7 ta) guruhga bo'linadi;

- yangi mavzu mohiyatini yorituvchi matn ham tegishli ravishda 5-7 ta qismga ajratiladi;

- har bir guruhga mavzuning muayyan qismi (1matn, 2matn, ... va hokazolar) beriladi va uni o'rganish vazifasi topshiriladi;

- belgilangan vaqt mobaynida guruhlar matn ustida ishlaydilar;

- vaqtni tejash maqsadida guruh a'zolari orasidan liderlar tanlanadi va ular o'rganilgan matnga oid asosiy ma'lumotlarni guruhdoshlariga so'zlab beradilar;

- liderlarning fikri guruh a'zolari tomonidan to'ldirilishi mumkin;

- barcha guruhlar o'zlariga berilgan matnni puxta o'zlashtirganlaridan so'ng matnlar guruhlararo almashtiriladi;

- bu bosqichda ham yuqoridagi faoliyat takrorlanadi;

- shu taxlitda mavzu mohiyatini yorituvchi yaxlit matn tahsil oluvchilar tomonidan o'zlashtiriladi. Tajribalar shuni ko'rsatadiki hozirgi kunda yosh avlodni bilimli, va tajribali kadr bo'lib yetishishi uchun avvalo zamonaviy ta'limni yo'lga qo'yib darslarda turli xil interfaol metodlardan foydalangan holda darslarni mazmunli va qiziqarli o'tishlari maqsadga muvofiq.

Xulosa qilib aytganda o'quvchilar darsda qanchalik faol ishtirok etishsa va erkin fikrlashsa, shuncha ko'proq bilimga ega bo'ladilar. Yuqorida keltirilgan metodlar orqali o'quvchilar darsni yanada yaxshi o'zlashtira oladilar. Hozirgi kunda deyarli hamma fanda va darslarda interfaol metodlardan foydalanish davr talabi bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xalillayev A, Xudoynazarov E. Boshlang'ich sinflarda masala yechishga o'rgatish metodikasi -U.: 2010.
2. Qosimov F.M. Matematikadan ijodiy topshiriqlarni yaratish jarayoni. Boshlang'ich ta'lim asoslari va usuliyoti. Toshkent, 2013.
3. Saidova M. J Boshlang'ich sinf matematika darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish: Ped. fanlari bo'yicha falsafa doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan diss. Toshkent, 2020.

